

N:o 75.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1898, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Genom proposition, n:o 33, af den 22 sistlidne januari har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 18 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Häriigenom förordnas, att 18 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Underlåter främmande församlings föreståndare eller prest att iakttaga hvad honom enligt denna förordning åligger, eller gör han, i afseende på honom åliggande anteckningar i kyrkobok angående borgerliga förhållanden eller meddelande af embetsbevis derom, sig skyldig till fel eller försummelse, som kan medföra kränkning af allmän eller enskild rätt; dömes till böter från och med fem till och med ett tusen riksdaler eller fängelse i högst sex månader.

Viger främmande trossamfunds prest dem, hvilkas äktenskap för laga hinder återgå måste, eller utan att laga lysning till äktenskap föregått; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter, högst ett tusen riksdaler. Söker sådan prest, der vigsel af honom förrättas, nödga eller locka make att med andra maken träffa aftal om deras barns uppfostran i främmande troslära, eller döper han barn, som enligt gällande bestämmelser icke må i främmande troslära uppfostras; vare lag som nu är sagdt.

Denna proposition har af båda kamrarne blifvit till lagutskottet hänvisad, i sammanhang hvarmed Andra Kammaren till utskottet öfverlemnadt ett af herr *Waldenström* vid remissbehandlingen inom kammaren afgifvet yttrande i ämnet.

Rörande tillkomsten af ifrågavarande proposition må till en början erinras om Riksdagens skrifvelse till Konungen den 20 maj 1892, deri Riksdagen, med hufvudsakligen fästadt afseende derå, att de nuvarande bestämmelserna uti förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning — enligt hvilka i s. k. blandade äktenskap barnens trosbekännelse kan definitivt bestämmas genom ett mellan makarne före äktenskapet slutet aftal — lemnade rum för utöfvande af samvetstvang emot de blifvande makarne och tjenade som ett kraftigt medel för den katolska kyrkans propaganda, anhöll, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar uti berörda förordning, att prest af hvilken trosbekännelse som helst förbjödes att, vare sig före eller efter det personer tillhörande olika trossamfund med hvarandra ingått äktenskap, af dem fordra eller mottaga skriftlig eller muntlig förbindelse att låta uppfostra barnen i viss troslära; att öfverträdelse af sådant förbud belades med straff; att, der förbindelse af nyss omförmälda beskaffenhet afgåfves, den skulle vara utan all kraft och verkan, men att det deremot skulle stå makar, som bekände olika trosläror, fritt att sins emellan öfverenskomma, i hvilkendera makens troslära framfödt barn skulle uppfostras; samt att endast i den händelse att sådan öfverenskommelse icke kunnat mellan makarne träffas, de i nämnda förordnings 6 § meddelade lagbestämmelser rörande barns uppfostran i viss troslära skulle vinna tillämpning.

Sedan öfver denna skrifvelse inhemtats yttranden från vederbörande myndigheter, anmälades densamma inför Kongl. Maj:t den 6 december 1895 af dåvarande chefen för justitiedepartementet, dervid denne, under erkännande af befintligheten af de i Riksdagens skrifvelse påvisade missförhållanden, förklarade sig anse, att, då den katolska kyrkan icke kunde antagas komma att till följd af något stadgande i svensk lag eftergifva sitt anspråk att före vigsel mellan katolik och icke-katolik erhålla försäkran om barnens uppfostran i den katolska läran, det ifrågasatta förbudet för prest att fordra eller mottaga förbindelse af makar rörande deras barns uppfostran sannolikt skulle blifva allenast en död bokstaf, som, i brist på angifvare, så godt som aldrig kunde vinna tillämpning, men att deremot ett förklarande, att aftal mellan makar eller förbindelse, som af båda eller endera afgifvits, rörande barnens uppfostran i viss troslära, icke skulle ega rättsligt bindande kraft, syntes vara principiellt riktigt och välbetänkt. Departementschefen ansåg därför, att den ifrågasatta lagändringen borde gå derpå ut, att i äktenskap, der ena maken tillhörde svenska kyrkan och den andra något främmande trossamfund, barnen med båda föräldrarnes samtycke finge uppfostras i det främmande trossamfundets lära, men, der föräldrarne ej vore ense, skulle uppfostras i svenska kyrkan; att, om den evangeliskt-lutherska maken afledede efterlevande egde att i afseende å barn, som ej blifvit i denna lära uppfostradt, bestämma, i hvilkendera läran barnet framdeles skulle uppfostras; och att aftal eller förbindelse rörande barns uppfostran i viss troslära hädanefter skulle vara utan rättslig verkan.

Ett i enlighet med de sålunda angifna grundsatserna utarbetadt förslag till ändring i förenämnda förordning blef emellertid, vid granskning inför högsta domstolen, af dess fleste ledamöter afstyrkt, hufvudsakligen på den grund att den föreslagna lagändringen vore ur stånd att fylla sitt ändamål och särskildt skulle komma att visa sig fullkomligt magtlös gent emot den katolska kyrkans propaganda, samt att densamma icke nog tillgodosåge barnens intresse att icke mot sin vilja uppfostras i annan troslära, än den de förut bekänt och kanske redan hunnit att med värme omfatta.

Vid sådant förhållande har den nuvarande chefen för justitiedepartementet ej ansett sig kunna tillstyrka ifrågavarande lagförslags framläggande för Riksdagen, utan i stället uti den nu framlagda propositionen ifrågasatt införande af straffbestämmelser mot obehörig inverkan af främmande trossamfunds prest i ofvan angifna hänseende.

Det i propositionen innefattade lagförslag betecknar emellertid äfven i

andra afseenden ändring i gällande lagbestämmelser. Dels hafva, med föranledande af tvenne från domkapitlet i Visby och Konungens befallningshafvande i Stockholms län inkomna framställningar, föreslagits straffbestämmelser i ändamål att förhindra främmande trossamfunds prest att döpa barn, som enligt gällande föreskrifter ej må i främmande troslära uppfostras, dels har, på grund af en utaf justitieombudsmannen aflåten skrifvelse af den 19 oktober 1897, uti förslaget ifrågasatts att belägga med straff fel eller försummelse af främmande församlings föreståndare eller prest i afseende å den honom tillkommande kyrkobokföring och hvad dermed står i omedelbart samband.

Mot hvad propositionen i sistberörda hänseende innehåller har utskottet intet att erinra, då berörda bestämmelser synas utskottet stå i full öfverensstämmelse med hvad om svenska statskyrkans presterskap finnes för motsvarande fall stadgadt.

Likaså anser utskottet de föreslagna straffbestämmelserna mot obehörigt nödgande eller lockande af främmande trossamfunds prest till ingående af aftal mellan blifvande makar om barnens uppfostran i främmande troslära vara ändamålsenliga; och utskottet håller före, att deraf kan förväntas afsevärd fördel med hänsyn särskildt till bekämpande af den katolska kyrkans propaganda.

Deremot finner utskottet skäl ej föreligga att tillstyrka bifall till den i propositionen inrymda bestämmelse om straff för främmande trossamfunds prest, som döper barn, hvilket ej må i främmande troslära uppfostras. En dylik lagbestämmelse är, enligt utskottets uppfattning, dels ej af behovet påkallad, då uti sjelfva dopet ej kan anses ligga någon förbindelse i fråga om barnets uppfostran i den troslära, som bekännes af dopförrättaren, utan lagens bestämmelser för sådant fall behålla sin orubbade giltighet; dels skulle en föreskrift af angifven art i många fall leda till obillig hårdhet mot främmande trossamfunds presterskap, som t. ex. genom förrättande af dop i sådant fall att hvarje annan fullmyndig person, enligt vår lag, vore der till berättigad, såsom förhållandet är med nöddop, komme att utsättas för strängt straff.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, under förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke kan i oförändradt skick bifallas, ville för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 18 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Härigenom förordnas, att 18 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Underlåter främmande församlings föreståndare eller prest att iakttaga hvad honom enligt denna förordning åligger, eller gör han, i afseende på honom åliggande anteckningar i kyrkobok angående borgerliga förhållanden eller meddelande af embetsbevis derom, sig skyldig till fel eller försumelse, som kan medföra kränkning af allmän eller enskild rätt; dömes till böter från och med fem till och med ett tusen riksdaler eller fängelse i högst sex månader.

Viger främmande trossamfunds prest dem, hvilkas äktenskap för laga hinder återgå måste, eller utan att laga lysning till äktenskap föregått; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter, högst ett tusen riksdaler. Söker sådan prest, der vigsel af honom förrättas, nödga eller locka make att med andra maken träffa aftal om deras barns uppfostran i främmande troslära; vare lag som nu är sagdt.

Stockholm den 30 april 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer

af herrar *Hasselrot, Husberg, Nilsson, Ohlsson, Jönsson* och *Ersson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa om antagande af föreliggande proposition, undantagandes sista punkten i andra stycket af deri innefattade lagförslag;

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 7 Saml. 44 Häft.

samt af herrar *Lundström, C. F. Pettersson, Lindgren* och *J. Anderson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den kongl. propositionen i oförändradt skick.

Herrar *Rudebeck, G. Andersson* och *F. Andersson* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.